Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 kolmanneksi lisätalousarvioksi

Työ- ja elinkeinoministeriön pääluokka

Valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto

Johtaja Mika Niemelä

2.6.2021

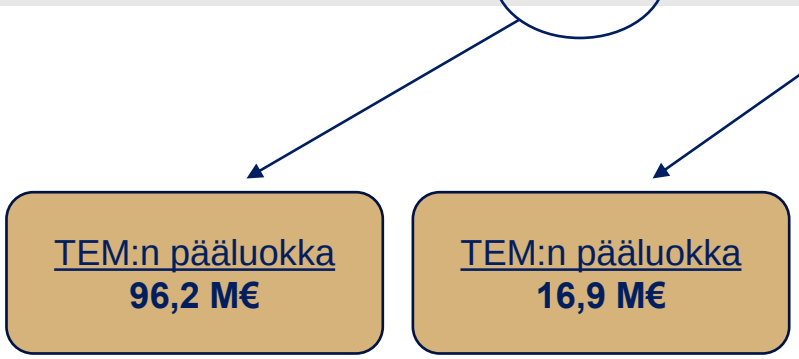
Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Elpymis- ja palautumistukiväline

- Suomen kestävän kasvun ohjelmalla tuetaan hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävää kasvua. Ohjelma vauhdittaa kilpailukykyä, investointeja, osaamistason nostoa sekä tutkimusta, kehitystä ja innovaatioita.
- Suomi toimittanut suunnitelman komissiolle 27.5.2021.
- Vuoden 2021 kolmanteen lisätalousarvioesitykseen sisältyy ensimmäiset kestävän kasvun ohjelman rahoituserät.
- Esitettyjä määrärahoja saa käyttää sen jälkeen, kun neuvoston päätös Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä on hyväksytty kaikissa jäsenvaltioissa niiden valtiosääntöjensä asettamien vaatimusten mukaisesti ja päätös on sen jälkeen tullut voimaan.

Elpymis- ja palautumistukivälineen määrärahaesitykset

	LTAE3 esitys (mr+valtuus)	, josta v. 2021 määrärahavaikutus
1 Vihreä siirtymä tukee talouden rakennemuutosta ja hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa	48,5	31,4
2 Digitalisaation ja datatalouden avulla vahvistetaan tuottavuutta ja tuodaan palvelut kaikkien saataville	9,5	9,5
3 Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi	134,9	30,9
4 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen	45	45
Yhteensä (M€)	**237,8**	**116,8**

Elpymis- ja palautumistukivälineen kautta tulevat lisäpanostukset – Business Finland

- **Business Finlandin avustusvaltuuksia** (*32.20.40)* esitetään lisättäväksi elpymis- ja palautustukivälineen kautta 85,64 miljoonalla eurolla
  - 40 milj. euroa **veturiyritysrahoitukseen**
  - 20 milj. euroa **materiaalien ja teollisuuden sivuvirtojen uudelleenkäytön ja kierrätyksen edistämiseen**. Rahoituksella vauhditetaan teollisuuden sivu- ja jätevirtojen (esimerkiksi biotalouden) sekä muiden keskeisten materiaalien (esimerkiksi akkumateriaalit, muovit, tekstiilit, sähkö- ja elektroniikkalaitteet, rakennus- ja purkumateriaalit) uudelleenkäyttöä ja kierrätystä.
  - 12 milj. euroa veturiyrityshankkeita tukeviin **avainteknologioihin**
  - 10 milj. euroa **innovatiivisten kasvuyritysten tukemiseen**
  - 1,7 milj. euroa **luovien alojen rakennetukeen**, jonka avulla luovat alat ja tapahtumateollisuus voivat kehittää ja pilotoida uusiin olosuhteisiin sopivia innovatiivisia palvelu-, tuotanto- ja toimintamalleja/muotoja toimialojen elvyttämiseksi ja kansainvälisen kilpailukyvyn vahvistamiseksi.
  - 1,94 milj. euroa **kiinteistö- ja rakentamisalan vähähiilisten ratkaisujen tukiohjelmaan**, jonka kautta rahoitus kohdistuu t&i-prosesseihin, yritysten väliseen teknologian siirtoon ja yhteistyöhön, jossa keskitytään vähähiiliseen talouteen sekä kykyyn selviytyä ilmastonmuutoksesta ja sopeutua siihen.

Elpymis- ja palautumistukivälineen kautta tulevat lisäpanostukset – Business Finland

- **Business Finlandin toimintamenoihin** (*32.01.05)* lisäysesitys 3,76 milj. euroa
  - 3 milj. euroa **matkailualan kestävän ja digitaalisen kasvu**n tukemiseen. Kestävää matkailua edistäviä toimenpiteitä ovat mm. matkailupalvelujen hiilijalanjälkilaskurin laadinta, Sustainable Travel Finland -koulutuksen sisällyttäminen osaksi matkailun ammattikorkeakouluopintoja sekä kestävien matkapakettien kehittäminen. Digitalisaatiokehitystä edistäviä toimenpiteitä ovat mm. tiedolla johtamisen kansallisen toimintamallin ja työkalujen (esim. dashboard, ulkomaisten matkailijoiden rahankäyttötutkimus) laatiminen, yhteisen kansallisen matkailun tuotevarannon (Visit Finland Datahub) jatkokehittäminen ja Suomen kansainvälisen matkailun näyteikkunan, visitfinland.comin uudistaminen.
  - 0,3 milj. euroa **luovien alojen rakennetukeen**. Rahoituksella toteutetaan mm. kartoituksia, joiden avulla tunnistetaan ne hankkeet, joilla on kasvua ja kansainvälistymistä edistävä vaikutus.
  - 0,2 milj. euroa **teollisuuden vähähiilisen, kiertotalouden ja digitaalisen uudistumisen edistämisen** ja teollisen palveluviennin kasvattamisen ohjelman toimeenpanoon. Lisämäärärahalla tehdään markkinaselvityksiä.
  - 0,2 milj. euroa **terveys- ja hyvinvointiosaamiseen sekä -teknologioihin**. Rahoituksella suunnitellaan ja käynnistetään terveysalan ekosysteemitoimijoiden kanssa yhteishankekokonaisuuksia, joilla rakennetaan ratkaisuja kansainvälisille markkinoille.
  - 0,06 milj. euroa **kiinteistö- ja rakentamisalan** vähähiilisten ratkaisujen tukiohjelman hallintokuluihin.

Elpymis- ja palautumistukivälineen kautta tulevat lisäpanostukset - digihankkeet

- Lisätalousarvioesitykseen sisältyy uusi määräraha-momentti (*32.01.10 Digitalisaation kehittäminen*), jonne on tarkoitus esittää keskeisten TEM:n hallinnonalan digitalisaatiohankkeiden rahoitus.
- Suomen kestävän kasvun ohjelmaan toimeenpanoon liittyen momentille esitetään 3,2 milj. euron lisäystä.
  - 2,4 miljoonaa euroa Yrityksen digitalous -hankkeelle (PRH, Verohallinto, Valtiokonttori), jolla mahdollistetaan yritysten reaaliaikatalouteen siirtyminen (yritysten taloustietojen jakaminen, verkkolaskutuksen ja ekuitin laaja käyttö)
  - 0,8 miljoonaa euroa edunsaajarekisterin (PRH) sähköistämiseen, tavoitteena mm. manuaalisista prosesseista luopuminen ja rekisterin kattavuuden ja laadun parantaminen.
- Molempien hankkeiden tavoitteena on mahdollistaa siirtyminen digitaaliseen asiointiin, joka tukee samalla vihreää siirtymää asioinnin siirtyessä käyntiasioinnista digitaalisiin palveluihin.

Elpymis- ja palautumistukivälineen kautta tulevat lisäpanostukset – ohjaamot ja osaaminen

- Lisätalousarvioesitykseen sisältyy uusi määräraha-momentti (*32.30.32* ***Valtionavustus kunnille Ohjaamoiden monialaisuuden vahvistamiseen****),* jolle esitetään 3,19 milj. euron määrärahaa.
  - Momentin määrärahaa käytetään kunnille myönnettävään valtionavustukseen ohjaamotoimintaan. Ohjaamoiden palvelut on suunnattu kaikille alle 30-vuotiaille, jotka saavat ohjaamoiden kautta laaja-alaisesti maksutonta apua ja tukea.
  - Ohjaamotoiminnan vahvistamiseksi otetaan käyttöön vuosiksi 2021—2024 kannustinmalli, jonka kautta kunnat voivat hakea valtionavustusta henkilöstön palkkakuluihin. Mallissa kunta palkkaa yhden henkilön ja voi tämän jälkeen saada valtionavustusta toisen henkilön palkkaamiseen.
- Lisäksi 60 000 euroa **ohjaamoiden** digitaalisen verkko-ohjauksen ja mielen hyvinvoinnin tuen sähköisten alustojen kehittämiseen.
- **Jatkuvan oppimisen uudistukseen** liittyen TEM:n pääluokkaan esitetään 0,3 milj. euron lisämäärärahaa
  - 80 000 euroa jatkuvan oppimisen uudistukseen liittyvään ammattibarometrin kehittämiseen ja ohjauksen vahvistamiseen. Ohjauksen avulla tuetaan koulutusvalintoja, jotka lisäävät vihreän siirtymän ja digitaalisia taitoja.
  - 220 000 euroa palvelujärjestelmän uudistamiseen ja ohjaus- ja validointitoimintaan.

Tukea yritystoimintaan

- **Kustannustuen neljännen hakukierroksen valmistelut ovat käynnissä**
  - Lisätalousarviossa varataan yhteensä 200 milj. euron lisärahoitus kustannustukeen.
  - Kokonaisuudesta lähes 168,9 miljoonaa euroa on v. 2020 yksinyrittäjien tuesta (*mom. 32.30.30*) käyttämättä jääneen määrärahan uudelleenbudjetointia kustannustukeen.
- **Akkualan rahoitusta lisätään 40 miljoonalla eurolla Business Finlandin avustusmuotoisen rahoituksen kautta.**
  - Lisärahoitusta on tarkoitus käyttää Suomen kansallisia tavoitteita tukevien akkualan pilotti- ja demonstraatiohankkeiden sekä kiertotalouteen ja kestävään vihreään kasvuun liittyvien tuotannollisten investointien edistämiseen.

- **Terveysalan kasvustrategia**n toimeenpanoa ja rokote-ekosysteemin kehittämistä tuetaan lisäämällä Business Finlandin avustusmuotoista rahoitusta tähän kokonaisuuteen 6 miljoonalle eurolla.
- **Laivanrakennuksen innovaatiotukeen** 19,4 miljoonan euron lisäys, joka mahdollistaa uusien hankkeiden tukemisen ja innovaatiotuen enimmäismäärän nostamisen 10 miljoonasta eurosta 15 miljoonaan euroon.

Finnveran tappioriskeihin varautuminen

- Valtiontakuurahastoon tehtäväksi rahastosiirroksi esitetään 650 miljoonaa euroa.
- Kyseessä on varautuminen tilanteeseen, jossa valtiontakuurahastossa jäljellä olevat varat eivät riittäisi Finnveran vientitakuu- ja erityistakaustoiminnasta syntyvän tappiollisen erillistuloksen kattamiseen.
- Finnvera Oyj:n vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan tavoitteena on edistää vientiä ja talouskasvua Suomessa.
- Lisätalousarvioon esitettävällä määrärahalla varmistetaan Finnvera Oyj:n toiminnallista kykyä osallistua vienninrahoitukseen ja vientitakuutoimintaan tilanteessa, jossa talouteen liittyvä globaali epävarmuus koronatilanteen kehityksestä olennaisesti vaikuttaa.
- Korona-pandemia on aiheuttanut pitkäaikaista haittaa yhdelle Suomen keskeisistä vienninaloista eli meriteollisuusteollisuussektorille sekä asiakasvarustamoille. Tämä näkyi Finnvera Oyj:n v. 2020 vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan erillistuloksessa, joka oli 1,18 miljardia euroa tappiollinen. Toistaiseksi kysymys on IFRS9-standardin mukaisista Finnvera Oyj:n tekemistä luottotappiovarauksista, ei realisoituneista tappioista. Nyt esitettävä rahastosiirto on varautumista tämän kehityskulun jatkumiseen.

Turvealan yrittäjien ja työntekijöiden tukeminen

- **Lisätalousarvioesitys sisältää 60 miljoonan euron tukikokonaisuuden turvealan yrittäjien ja työntekijöiden tukemiseen**
  - Uusi 20 milj. euron valtionavustus *(32.30.45 Valtionavustus turvetuotantokoneiden siirtoon tai romuttamiseen)* turvetuotantokoneiden siirtoon tai romuttamiseen. Tarkoituksena antaa valtionavustuslain nojalla valtioneuvoston asetus, jonka perusteella avustus myönnettäisiin. Tukimallin tavoitteena kannustavuus (koneiden siirto uusiokäyttöön).
  - Turveyrittäjien uuden, korvaavan liiketoiminnan tukemiseen ja avustamiseen 3 milj. euroa ELY-keskusten kehittämispalveluiden ja yritysten kehittämisavustusten kautta.
  - Alan yrittäjien ja työntekijöiden uudelleenkoulutukseen ja muihin työllistymistä edistäviin toimiin 1,5 milj. euroa.
  - Turveyrittäjille maksettaviin avustuksiin tai muuhun sopeutusrahaan 30,585 milj. euroa.
  - Metsitystukeen 4 milj. euroa (*Maa- ja metsätalousministeriö, mom. 30.40.47).*
  - Turvetuotantoalueiden jatkokäyttövaihtoehtoja koskevaan selvitykseen ja tietopakettiin 0,75 milj. euroa (*Maa- ja metsätalousministeriö, mom. 30.40.22).*
  - Tukitoimien resursointiin TE-toimistoissa ja ELY-keskuksissa yhteensä 0,165 milj. euroa sisältäen TE-toimistojen valtakunnallisen puhelinpalveluneuvonnan vahvistamisen (2 htv) ja ELY-keskusten (3 htv) lisäresurssointi liittyen alueiden jatkokäyttöön ja tietopaketin laadintaan, turvetuotantokoneiden myynnin mahdolliseen tukeen ja hakemusten käsittelyyn.

Muita lisäyksiä

- Kestävä matkailu 2030 -ohjelman mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriö korottaa yöliikenteen palvelutasoa VR:n kanssa neuvoteltavassa enintään yhdeksänvuotisessa henkilöjunaliikenteen ostosopimuksessa. Lisätalousarvioesitykseen sisältyy **40 miljoonan euron hankintavaltuus uuden yöjunarungon** vaunukalustohankintaan.
- **Luvat ja valvonta** -hankkeen toimeenpanoon esitetään 2 milj. euron lisäystä. Hankkeen keskeisenä tavoitteena on parantaa ”yhden luukun periaatteella” elinkeinoelämän asiakaslähtöistä toimintaympäristöä nopeuttamalla, yhteensovittamalla ja sujuvoittamalla investointien luvitusta, vähentämällä asiakkaan ja viranomaisten hallinnollista taakkaa sekä nopeuttamalla investointien realisoitumista ja valvontaa.
- **Palkkaturvamenoihin** esitetään 1,46 milj. euron lisäystä. Lisätalousarvioesitykseen liittyen annettu HE eduskunnalle laeiksi palkkaturvalain 9 §:n ja merimiesten palkkaturvalain 8 §:n muuttamisesta (HE 88/2021), joilla nostetaan maksettavien korvausten (palkkaturva, vahingonkorvaukset, hyvitykset) enimmäismäärää 15 200 eurosta 19 000 euroon.
- **Eräisiin oikeudenkäyntikuluihin ja korvauksiin** esitetään 75 000 euron arviomäärärahan lisäystä, joka aiheutuu Kilpailu- ja kuluttajavirastolle ja Energiavirastolle maksettavaksi määrätyistä oikeudenkäyntikuluista.

Lisäyksiä virastojen uusiin tehtäviin liittyen

- Geologian tutkimuskeskuksen yhteyteen esitetään perustettavaksi kansainvälisiä asiantuntijapalveluita tarjoava yhtiö **GTK International Oy**. Yhtiön pääomittamiseen esitetään 0,5 milj. euron määräraha. GTK-lain muutoksesta annettu esitys eduskunnalle (HE 211/2020). Uusi yhtiö on kokonaan valtion omistama yhtiö, jonka omistajaohjauksesta vastaa ministeriö.
- Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenoihin esitetään 90 000 euron lisäystä **konfliktimineraalien valvontaan** liittyviin uusiin tehtäviin
- Hallitus antaa eduskunnalle lisätalousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi **energian alkuperätakuista** ja tämän johdosta Energiaviraston toimintamenoihin esitetään lisäystä 230 000 euroa, josta 80 000 euroa pysyväisluonteisiin lisätehtäviin (2 htv) ja 150 000 euroa tietojärjestelmämuutoksiin.
- ELY-keskusten toimintamenoihin 80 000 euroa lisäystä **jätelain tuottajavastuu**n tehtäviin ja kertaluonteisesti 60 000 euroa **lajisuojelun lupatehtäviin**.

Muita muutoksia

- **Suomen Malmijalostus Oy**:n omistajaohjaus siirretään 1.6.2021 työ- ja elinkeinoministeriöstä valtioneuvoston kanslian omistajaohjaukseen. Siirrolla toimeenpannaan omistajapoliittisen periaatepäätöksen linjausta valtio-omisteisten yhtiöiden omistajaohjauksen keskittämisestä VNK:lle ja eriytetään toisistaan yhtiön omistajaohjaus sen toimialaa koskevan regulaation valmistelusta. Lisätalousarvioesitykseen sisältyy aiemmin Suomen Malmijalostuksen pääomittamiseen myönnettyjen, käyttämättömien määrärahojen (420 milj. euroa) siirto VNK:lle.
- Yhtenäispatentin voimaantulon lykkääntymisen johdosta **Patentti- ja rekisterihallituksen** toimintamenoista esitetään vähennettäväksi 2,7 milj. euroa. Kyseinen määräraha liittyy PRH:n tulovirran laskemiseen, mikä realisoituu vasta yhtenäispatentin voimaantulon myötä (arvio v. 2022).
- **Pk-yritysten rekrytointikokeilu**n aloitus siirtyy vuodelle 2022 ja tästä johtuen *Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden* määrärahaa esitetään vähennettäväksi 7,65 milj. euroa ja *ELY-keskusten toimintamenoista* 0,45 milj. euroa.
- Lisäksi useita momenttien välisiä **siirtoja**.